

آنچه ریا نیست

زاره گوید: از امام باقر علیه السلام پرسیدم راجع به مردی که کار خیری می‌کند و شخصی او را می‌بیند و او خوشش می‌آید، فرمود: «عیب ندارد، هر کس دوست دارد خوبیش میان مردم نمایان شود به شرط آن که عمل را به آن قصد انجام ندهد».

تبه علمی برای رفع ریا

حضرت امام خمینی رحمت الله عليه در کتاب اربعین حدیث فرموده‌اند:

پس ای عزیز، برای یک خیال باطل، یک محبویت جزیی بندگان ضعیف، یک توجه قلبی مردم بیچاره، خود را مورد سخط و غضب الهی قرار مده، و مفروش آن محبت‌های الهی، آن کرامات‌های غیر متناهی، آن الطاف و مراحم ربوبیت را به یک محبویت پیش خلق که مورد هیچ اثری نیست و از او هیچ شمری نبری جز ندامت و حسرت.

تمام قلوب بندگان در تحت تصرف خدا است و کس دیگری را در قلوب بندگان بدون اذن او تصرفی نیست و نخواهد بود پس ریا اگر برای جلب قلب‌های بندگان و منزلت و قدر در قلوب پیدا کردن و شهرت یافتن به خوبی یافتن است، این از تصرف ما به کلی خارج و در تحت تصرف خداوند است. بلکه ممکن است بر عکس نتیجه دهد. دیدیم و شنیدیم که اشخاص ریا کار آخر کار رسوا شدند و آنچه می‌خواستند نتیجه بگیرند به عکس اتفاق افتاد.

چنانچه امام صادق علیه السلام فرموده‌اند:

«هرگز نباشد بنده‌ای که در نهان کار خیری کند و روزگار بگذرد، جز آن که خدا برایش خیری ظاهر سازد، و هرگز بنده‌ای نباشد که در نهان شری کند و روزگار بگذرد، جز آن که خدا برایش شری آشکار کند».

پس ای عزیز، تو کار را برای خدا بکن، خداوند علاوه بر کرامات‌های اخروی تو را محظوظ دلها می‌نماید، ولی اگر بتوانی با مجاهده قلب خود را از این حبّ هم به کلی پاک نما تا عمل از این جهت هم خالص شده و روح بی‌آلایش و کدورت نفس برطرف گردد.

بدان که تو را خدای تعالیٰ برای خود آفریده، و قلب تو را منزلگاه خود قرار داده. تو و قلب تو یکی از نوامیس الهیه هستید، حق تعالیٰ غیور است نسبت به ناموس خود. تو در مملکوت خود در حضور حضرات ملائکه و انبیاء عظام پرده ناموس الهی را پاره می‌کنی و شرک می‌ورزی در باطن، بترس از آن که حق تعالیٰ علاوه بر آنکه ناموس مملکوت تو را پاره کند و تو را پیش انبیاء عظام و ملائکه مقربین مفتضح و رسوا کند، در همین عالم تو را مفتضح کند و مبتلا کند به فضیحتی که جبران پذیر نباشد. حق تعالیٰ «ستار» است، ولی «غیور» هم هست، «ارحم الراحمین» است، ولی «اشد المعقابین» هم هست.

بسم الله الرحمن الرحيم

شرک آفت عمل صالح - بخش اول: ریا

یا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتُكُمْ بِالْمُنْ وَ الْأَذْى كَالَّذِي يُنْفَقُ مَالُهُ رِئَةُ النَّاسِ وَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانِ عَلَيْهِ تُرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابْلُ فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مِّمَّا كَسَبُوا وَ اللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ - ای کسانی که ایمان آورده‌اید! بخشش‌های خود را با منت و آزار، باطل نسازید! همانند کسی که مال خود را برای نشان دادن به مردم، انفاق می‌کند؛ و به خدا و روز رستاخیز، ایمان نمی‌آورد؛ (کار او) همچون قطعه سنگی است که بر آن، (قشر نازکی از) خاک باشد؛ (و بذرهایی در آن افشارنده شود؛) و رگبار باران به آن برسد، (و همه خاکها و بذرها را بشوید)، و آن را صاف (و خالی از خاک و بذر) رها کند. آن‌ها از کاری که انجام داده‌اند، چیزی به دست نمی‌آورند؛ و خداوند، جمعیت کافران را هدایت نمی‌کند. (بقره ۲۶۴)

انس با قرآن - این قسمت: تحدى قرآن

(تحدى، یعنی دعوت مخالفان به معارضه و مقابله) پیامبران می‌بایست همراه معجزات خود باشند و برای اثبات اعجاز آن‌ها مخالفان را دعوت به مقابله به مثل کنند، ولی قرآن مخالفان را به مبارزه می‌خواند، محکوم می‌سازد، و از میدان مبارزه، پیروز، بیرون می‌آید و از همان اولی که نازل شده، مبارزه طلبی نموده است.

۱- «فَلَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُنُ وَ الْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِهَا إِنَّ الْقُرْآنَ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَ لَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِيَعْضُلُ ظَهِيرًا - اگر جن و انس اجتماع کنند و همدست و همفکر شوند و همهی آن‌ها بخواهند مُنتبهای نیروی خودشان را به کار ببرند که مثل این قرآن را به وجود بیاورند، نمی‌توانند به وجود بیاورند.» (اسراء ۸۸/۱)

۲- «أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأُتُوا بِعِشْرِ سُورٍ مُّثْلِهِ مُفْتَرَبٍ وَ اذْعُوا مِنْ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ - می‌گویند این آیات را به خدا افتراء بسته (و ساختگی است) بگو اگر راست می‌گویید شما هم ده سوره ساختگی همانند آن بیاورید، و غیر از خدا هر کسی را می‌توانید به کمک خود دعوت کنید.» (هود/۱۳ و ۱۴)

۳- «وَ إِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مَّمَّا نَرَنَا عَلَى عَبْدِنَا فَأُتُوا بِسُورَةٍ مِّنْ مُّثْلِهِ وَ اذْعُوا شَهَدَاءَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ - و اگر درباره‌ی آنچه بر بنده خود [پیامبر] نازل کرده‌ایم شک و تردید دارید، (دست کم) یک سوره همانند آن بیاورید و گواهان خود را - غیر خدا - برای این کار، فرا خوانید اگر راست می‌گویید!». (بقره ۲۳) سوره یونس آیه ۳۸ هم شبیه این آیه است.

۴- عملی در سجين: پیغمبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «فرشته عمل بندهای را بالا می برد و از آن مسرور است، ولی چون آن عمل را که به صورت حسنات است بالا برد، خدای عز و جل فرماید: آن اعمال را در سجين (دیوان اعمال گنهکاران) گذارید، زیرا آن بnde این اعمال را برای من بجا نیاورده».

۵- عدم استجابت دعا: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «زمانی برای مردم پیش آید که برای طمع دنیا باطن شان پلید و ظاهرشان زیبا باشد، و از ظاهر خوبیش ثواب خدا را مقصود نداشته باشند، دین شان ریا باشد و ترس از خدا به آنها آمیخته نشده باشد: خدا آنها را مجازاتی همگانی کند، سپس مانند کسی که غرق می شود، دعا کنند و خدا مستجاب نکند».

۶- سه نشانه ریا کار: امیر المؤمنین علی علیه السلام فرمود: «ریا کار سه نشانه دارد اول: چون مردم را بیند (در عبادت) به نشاط آید، دوم: و هر گاه تنها باشد کسل شود، سوم: و دوست دارد که در هر کاری او را بستایند».

نگهداری عمل سخت است

از جمله «انفاقهای خود را با منت و آزار باطل نکنید» استفاده می شود که پارهای از کارها ممکن است نتایج اعمال صالح را از بین ببرد. یعنی عمل در ابتدا خالص بوده ولی بعد با منت، آزار یا ریا (سمعه - به گوش رساندن) آلوده و باطل شده است.

۱- امام باقر علیه السلام فرمود: «برای مردی نگهداری عمل از خود عمل سختتر است، راوی عرض کرد: نگهداری عمل چیست؟ فرمود: مردی برای خدای یگانه بی شریک بخشنی می کند و خرجی می نماید، برایش عمل نهانی نوشته می شود (که پذیرفته خداست و ثواب دارد) سپس کارش را به زبان می آورد و برایش عمل آشکار می نویسند (که ثوابش کمتر است) باز هم به زبان می آورد، تا آن را محظوظ، برایش ریا می نویسند (که علاوه بر آن که ثواب ندارد مستحق عقاب است)».

۲- شخصی به امام جواد علیه السلام عرض کرد: «من ده تا خانواده فقیر را کمک می کنم به همین دلیل خوشحالم». امام فرمود ولی آن را خراب کردی. «الآن شما داری من را اذیت می کنی». گفت: «نه آقا چه اذیتی». فرمود: «شما الان گفتی من از شیعیان خالص هستم در صورتی که شیعیان خالص سلمان و ابوذر و مقداد بودند تو با این دروغی که می گویی من را ناراحت کردی و اجر آن ده خانواده فقیری که به آنها کمک می کردی هم از بین رفت چون قرآن نمی فرماید اذیت بر آن فقیری که به او کمک کردی می فرماید اذیت بر هر کس».

وازگان:

تُبْطِلُوا (بطل) - لا **تُبْطِلُوا**: باطل نسازید

أَصَابَهُ (صوب) - **فَأَصَابَهُ**: پس رسید به آن

رِئَاءٌ (رأي) - که حرف دوم آن همزه و حرف سوم آن ی است) **رِئَاءُ النَّاسِ**: نمایاندن به مردم

ریا (شرک خفی)

در درس قبل بر اساس آیه ۱۱۰ سوره کهف گفته شد که برای رسیدن به لقاء پروردگار باید از شرک دوری نمود و اعمال صالح خالصانه انجام داد.

بر اساس این آیه کسی که ریا را در عمل وارد می کند فاقد ایمان است (مشرك) و حتی امکان کفر وی وجود دارد زیرا در انتهای آیه فرمود خداوند کافران را هدایت نمی کند.

تشبیه عمل ریاکارانه به قطعه سنگی که قشر نازکی از خاک روی آن را پوشانیده است بسیار گویا است زیرا افراد ریاکار باطن خشن و بی ثمر خود را با چهره ای از خیرخواهی و نیکوکاری می پوشانند و اعمالی که هیچ گونه ریشه ثابتی در وجود آنها ندارد انجام می دهند اما حوادث زندگی به زودی پرده را کنار می زند و باطن آنها را آشکار می سازد.

احادیث ریا

۱- هر کس ریا کند شرک ورزیده: رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «هر کس تماز بخواند و ریاء کند شرک کرده و هر که روزه بگیرد و ریاء کند شرک ورزیده و هر که صدقه دهد و ریاء کند شرک ورزیده آن گاه آیه ۱۱۰ سوره کهف را خوانند».

۲- واگذاری عمل به شریک: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «پروردگار شما می فرماید: من بهترین شریکم، پس هر کس در عمل خودش احدي از خلق مرا شریک من قرار دهد من همه عمل او را به شریکم واگذار می کنم تا همه اش مال او باشد و هیچ عملی را از بندهام قبول نمی کنم مگر آن چه را که خالص برای من بیاورد، آن گاه آیه ۱۱۰ سوره کهف را خوانند».

۳- دخالت بندگان: امام باقر(ع) فرمودند: «اگر بندهای عملی کند که با آن رحمت خدا و خانه آخرت را طلب کند آن گاه رضای احدي از مردم را هم در آن دخالت دهد مشرك است». **توجه:** مراد از شرک در اینجا شرک خفی است که با اصل ایمان منافات ندارد بلکه با کمال آن منافی است هم چنان که خدای تعالی فرموده: «وَ مَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَ هُمْ مُشْكُونَ - ایمان به خدا نمی آورند مگر آن که بیشترشان مشرکند». (یوسف/۱۰۶) یعنی ایمان دارد ولی کامل نیست، اما اعمال صالحش نیز پذیرفته نمی شود تا خالص گردد.